

Rapport: 2016:10

Plan för tillsynsvägledning enligt miljöbalken 2017-2019

- inklusive plan för tillsynsvägledning
enligt Livsmedelslagen

Omslagsbild: Pixabay.

Rapporten kan laddas ner från Länsstyrelsen Dalarnas webbplats:
www.lansstyrelsen.se/dalarna/publikationer.

Den kan även beställas från Länsstyrelsen Dalarna, telefon 010 22 50 000.
Ingår i serien Rapporter från Länsstyrelsen i Dalarnas län, ISSN: 1654-7691.

Förord

Länsstyrelsen har i samverkan med länets kommuner tagit fram en ny tillsynsvägledningsplan, enligt miljöbalken, för Dalarna 2017-2019. Planen beskriver hur och på vad tillsynsvägledningen ska prioriteras under perioden.

I denna plan är även vägledningen kring livsmedelstillsynen inkluderad som ett eget kapitel.

För att planerade aktiviteter ska kunna genomföras med ett bra resultat är det viktigt att länsstyrelsen och kommunerna bidrar med resurser och ett aktivt deltagande.

Länsstyrelsen Dalarna

Anna Myrtin

Johanna Ledin

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Sammanfattning.....	5
Bakgrund, syfte, mål och uppföljning	6
Allmänt om tillsynsvägledning.....	8
Prioriteringar	10
Livsmedelstillsyn.....	11
Tillsynsvägledningsplan för 2017-2019.....	12
Översikt över planerad tillsynsvägledning	12
Regionala länsprojekt	13
Systemtillsyn med fokus på miljögifter	13
Tillsyn av asylboenden.....	13
Skjutbanor	13
Incitament för energieffektivisering- Nationellt projekt	14
Bilagor	16
Bilaga 1.....	17
Beskrivning av tillsynsvägledningsinsatser	17
Bilaga 2.....	19
Arbetsrutin för länsprojekt	19
Bilaga 3.....	22
Projektplan för gemensam tillsynsvägledning inom föroreningsskadade områden.....	22

Sammanfattning

Planen beskriver hur Länsstyrelsens avser att arbeta med tillsynsvägledning inom miljöbalkens område och ska tydliggöra den långsiktiga planeringen av gemensamma åtgärder och samverkan inom miljöbalkstillsynen i Dalarnas län. Den innehåller de länsövergripande projekt som kommunerna och Länsstyrelsen driver gemensamt samt de nationella projekt som genomförs i de centrala myndigheternas regi.

Denna plan inkluderar även delar av den vägledning som sker inom livsmedelstillsynen, efter önskemål av de kommunala miljöcheferna i länet. Detta finns beskrivet i ett separat kapitel.

Energifrågor och miljögifter i ytvatten är två högt prioriterade områden i Länsstyrelsen Dalarnas arbete.

Energi, asylboenden och skjutbanor är prioriterade områden av länets kommunala miljöchefer.

Bakgrund, syfte, mål och uppföljning

Bakgrund

Sedan 2007 har Länsstyrelsen treåriga planer för tillsynsvägledning enligt miljöbalken, som årligen uppdateras.

Enligt miljötillsynsförordningen som trädde ikraft den 1 mars 2011 ska länsstyrelserna aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning.

Planen beskriver hur Länsstyrelsens avser att arbeta med tillsynsvägledning inom miljöbalkens område och ska tydliggöra den långsiktiga planeringen av gemensamma åtgärder och samverkan inom miljöbalkstillsynen i Dalarnas län. Den innehåller de länsövergripande projekt som kommunerna och Länsstyrelsen driver gemensamt samt de nationella projekt som genomförs i de centrala myndigheternas regi.

Tillsynsvägledning enligt livsmedelslagen

De kommunala miljöcheferna i länet har efterfrågat en gemensam tillsynsvägledningsplan för miljöbalken och livsmedelslagen. I denna plan har det arbetet påbörjats med att inkludera de projekt som planeras inom livsmedelstillsynen, samt skriva ett kapitel om hur vägledningsinsatserna planeras inom livsmedel. Hela tillsynsvägledningsplanen är dock skriven ur miljöbalkens perspektiv (9 och 10 kapitlet).

Syfte

Det övergripande syftet med planen är att tillsynsvägledningen ska vara planerad, koordinerad, tydlig och tillsynsvägledningen ska ske på ett strukturerat arbetssätt.

Planerad tillsynsvägledning

Den vägledning Länsstyrelsen ger ska utgå från en nationell och regional prioritering. De resurser Länsstyrelsen har för tillsynsvägledning ska styras mot det som Länsstyrelsen och kommunerna gemensamt bestämt är viktigast.

Koordinerad tillsynsvägledning

Den vägledning som ges ska vara sammanhållen och ske på det mest effektiva sättet.

Tydlig tillsynsvägledning

Planen ska redogöra för:

- vilka **områden** som Länsstyrelsen respektive kommunerna bedömer som viktigast att samverka kring,
- vilka gemensamma **tillsynsprojekt** Länsstyrelsen i egenskap av tillsynsvägledande myndighet inom miljöbalksområdet kommer att

initiera och delta i. Projekten skiljer sig åt i omfattning och grad av deltagande från Länsstyrelsens sida,

- vilka **samverkans- och sakområdesgrupper** som planeras för att få till en avvägd vägledning och samordning för olika områden,
- vilka **träffar och utbildningar**, som planeras under de närmaste åren.

Mål

Samtliga kommuner i Dalarnas län ska årligen delta aktivt i någon samverkansgrupp eller projekt samt delta på handläggare- och länssträffarna.

Uppföljning och revidering

Länets samordnare för tillsynsvägledning ansvarar för att följa upp planen och rapportera resultatet till Länsstyrelsen och kommunerna. Planen revideras årligen.

Uppföljning av de enskilda projekten sker inom respektive projekt.

Allmänt om tillsynsvägledning

Tillsynsvägledningsplanen följer miljötillsynsförordningens definition av tillsynsvägledning nämligen stöd och råd till kommunerna, samordning samt uppföljning och utvärdering av kommunernas tillsyn. Nedan beskrivs hur Länsstyrelsen arbetar med dessa tre delar.

Stöd och råd

Enligt Tillsyns- och föreskriftsrådet ska vägledningen ske i form av både skriftligt och muntligt stöd.

Länsstyrelsen i Dalarna arbetar med stöd och råd på följande sätt:

- Kontakt via telefon och e-post.
- Information på handläggarräffar, länsräffar, seminarier och utbildningstillfällen.
- Material som stöd för tillsynen tillhandahålls via *Miljötillsyn Dalarna*.
- Deltar i arbets- och samverkansgrupper.
- Deltar i länsprojekt.
- Kommunbesök.

Samordning

Länsstyrelsen i Dalarna arbetar med samordning på följande sätt:

- Administrerar grupparbetsplatsen *Miljötillsyn Dalarna*.
- Initierar och deltar i samverkans- och arbetsgrupper.
- Deltar i, bidrar till planering av eller arrangerar handläggarräffar, seminarier och utbildningstillfällen.
- Driver länsprojekt.
- Arrangerar länsräffar.

Uppföljning och utvärdering av kommunernas tillsyn

Länsstyrelsen följer upp och utvärderar kommunernas tillsyn genom kommunbesök. Insatsen kan ske genom en samlad uppföljning och utvärdering, alternativt genom uppföljning och utvärdering inom en begränsad del av miljöbalkens område. Tidpunkt, metod och omfattning för insatser planeras i samband med framtagande av Länsstyrelsens tillsynsplan för miljöbalken.

Efterbehandling av förorenade områden

Länsstyrelsen Dalarna samarbetar med Mälarlänen (Västmanland, Stockholm, Gotland, Uppsala, Södermanland och Örebro län) för tillsynsvägledning inom EBH-området. Detta arbete innebär bland annat att länen årligen anordnar en gemensam utbildning inom EBH-området, den så kallade Mälarlänsutbildningen. Länen har tagit fram ett förslag till projektplan för gemensam tillsynsvägledning inom Mälarlänen, se bilaga 3.

Denna projektplan är i skrivande stund ej fastslagen, men beslut ska fattas innan 2017.

Länsstyrelsen besöker fyra kommuner varje år för att diskutera arbetet inom förorenade områden i den aktuella kommunen. Vid denna träff ges kommunen tillfälle att lyfta svårigheter, aktuella ärenden, samt övriga frågor inom arbetet med förorenade områden. Målet är att få ett nära samarbete mellan kommun och Länsstyrelse.

Följande kommuner planer Länsstyrelsen besöka inom planperioden:

Kommun/myndighet	2017	2018	2019
Smedjebacken	X		
Ludvika	X		
Falun	X		
Hedemora	X		
Mora/Orsa		X	
Borlänge		X	
Vansbro		X	
Gagnef		X	
Rättvik			X
Säter			X
Avesta			X
Leksand			X

Prioriteringar

Prioritering av vilken tillsynsvägledning som ska genomföras i länet utgår från flera olika faktorer. Dels utifrån nedan beskrivna styrande dokument, samt i samråd med kommunernas miljökontor i länet. De centrala myndigheternas planering av tillsynsvägledningsinsatser inverkar också på inriktningen av Länsstyrelsens tillsynsvägledning.

Energifrågor och miljögifter är två högt prioriterade områden i Länsstyrelsen Dalarnas arbete. Energi, asylboenden och skjutbanor är prioriterade områden av länets kommunala miljöchefer.

Utifrån dessa prioriteringar har tillsynsprojekten i denna plan valts ut.

Styrande dokument

Följande dokument ligger till grund för Länsstyrelsens planering av tillsynsvägledningen:

- Miljöbalken och dess föreskrifter.
- Dalarnas miljömål och dess åtgärdsprogram.
- Energi- och klimatstrategi för Dalarna.
- Regleringsbrev för Länsstyrelsen Dalarna.
- Tillsynsvägledningsplaner från centrala myndigheter.
- Åtgärdsprogram från Bottenhavets-, Norra Östersjöns- och västerhavets vattendistrikt 2009-2015.
- Länets regionala program för avhjälpande av föroreningsskador.
- Naturvårdsverkets beslut om bidrag till arbetet med tillsyn och tillsynsvägledning inom arbetet med föroreningsskador.

Livsmedelstillsyn

Samverkansgrupp

Länsveterinären är sammankallande till den grupp med 3-4 livsmedelsinspektörer som planerar länsprojekt och länsträffar. Samverkansgruppens uppdrag är:

- Planera för egna och/eller nationella tillsynsprojekt. För egna projekt tillsätts en särskild arbetsgrupp.
- Genomföra minst 2 länsträffar/år för livsmedelsinspektörer dit också landstingets smittskyddsgrupp och Livsmedelsverket är inbjudna.
- Genomföra vartannat år en 2-länskonferens (W och X län) för livsmedelsinspektörerna.

Dricksvattenkontroll

- Länsstyrelsen deltar i sakområdesgrupp dricksvatten med ett antal kommuner med syfte att anordna handläggartäffar med utbildningsinslag för dricksvattenkontrollanter.

Revisioner av livsmedelskontrollen.

Länsstyrelsen genomför sedan 2007 regelbundet revisioner av den kommunala livsmedelskontrollen.

I planen ligger 3 revisioner årligen. Dessa genomförs som en dokumentationskontroll och diskussion med myndigheten och oftast en efterföljande inspektion där länsstyrelsen använder sig av teknisk expertis (skuggkontroll).

Kommun/myndighet	2017	2018	2019
Mora-Orsa	X		
Gagnef	X		
Rättvik	X		
Leksand		X	
Smedjebacken		X	
Älvdalen		X	
V-dala			X
Hedemora			X
Säter			X

Tillsynsvägledningsplan för 2017-2019

Översikt över planerad tillsynsvägledning

	2017	2018	2019
REGIONALA PROJEKT			
Systemtillsyn med fokus på miljögifter	x	x	x
Tillsyn av asylboenden och HVB-hem	x		
Tillsyn av skjutbanor		x	
NATIONELLA PROJEKT			
Energieffektivisering vid små och medelstora företag. Information och/eller tillsyn. <i>Länsstyrelserna, Energimyndigheten.</i>	x	x	x
Yrkesmässig användning av växtskyddsmedel inom vattenskyddsområden. <i>HaV, JBV,NV, KEMI</i>	x		
Tillsyn av CLP-märkning i detaljhandeln. <i>KEMI</i>		x	
Tillsyn av varor i detaljhandeln. <i>KEMI</i>		x	x
Tillsyn av användning av växtskyddsmedel på golfbanor. <i>JBV, KEMI, NV</i>		x	
Användning av tillsatser vid tillverkning av kött- och fiskprodukter, <i>LV</i>	x		
Tungmetaller i svenska bladgrönsaker, <i>LV</i>	x		
Undersökningsprogram på vattenverk, <i>LV</i>	x		
HANDLÄGGARTRÄFFAR OCH UTBILDNINGAR			
Miljöbrottssamverkan		x	
Dagvatten, seminarium/utbildningstillfälle			x
EBH-utbildning, Mälarlän, se bilaga 3	x	x	x
EBH, handläggarträff	x	x	x
EBH, grundläggande utb. (prel.) Se bilaga 3	x		
EBH, ansvarsutredning (prel.) Se bilaga 3	x		
EBH, Undersökningar, riskbedömning (prel.) Se bilaga 3		x	
EBH, åtgärd och uppföljning (prel.) Se bilaga 3			x
Länsträff	x		x
Miljöskydd, handläggarträff	x	xx	x
Hälsoskydd, handläggarträff	x	x	x
Livsmedel, handläggarträff	xx	xx	xx
Dricksvatten, handläggarträff	x	x	x
Enskilda avlopp, handläggarträff	x	x	x
Täkter, handläggarträff	x		

Regionala länsprojekt

Systemtillsyn med fokus på miljögifter

Projektets syfte är att minska utsläppen av miljögifter till ytvatten från pågående verksamheter i Dalarna. Verksamhetsutövarna ska, som en del i sin egenkontroll, göra en kartläggning utifrån de kemikalier som hanteras inom verksamheten. Med en tillsynsmetodik som i dialog granskar företagens egenkontroll bör utsläppen av skadliga ämnen på sikt minska.

Tillsynen kommer att bedrivas som systemtillsyn. Systemtillsyn är en metod att granska företagets ledningssystem, kompetens och förutsättningar att bedriva sin verksamhet enligt de krav som miljölagstiftningen ställer. Det är en kontroll av hur företaget klarar att granska och styra sin verksamhet med avseende på miljöskydd, hälsoskydd och resurshushållning.

Projektet omfattar verksamheter som har:

- direkt vattenutsläpp till recipient eller till ett kommunalt dag- eller avloppsledningsnät, och
- bedöms hantera stora mängder kemikalier och/eller
- hanterar särskilt prioriterade ämnen (PRIO-guiden, kandidatförteckningen mm).

När projektet är avslutat ska de tillståndspliktiga verksamheter som ingår i projektet ha påbörjat undersökningar om de bidrar till utsläppen av miljögifter till Dalarnas ytvatten samt påbörjat och vissa även fastställt åtgärdsplaner.

Det betyder att de företag som har ett utsläpp som inte är obetydligt ska ha arbetat fram en åtgärdsplan för att minska utsläppet genom utfasning av kemikalier, förändrade processer eller andra lämpliga åtgärder. Projektet avgränsas geografiskt av vilka kommuner som väljer att delta, samt så deltar Länsstyrelsen med tillsyn på de verksamheter som Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för. Kommunerna väljer utifrån kriterierna vilka företag som ska ingå i projektet. Länsstyrelsen kommer fortsatt att informera kommunerna om Dala VA:s uppströmsarbete och uppmuntra till samarbete.

Tillsyn av asylboenden

Under år 2015 ökade flyktingströmmen till Sverige och många kommuner anordnade snabbt nya boenden för att möta behovet av bostäder. Flera av de boenden som upprättades är från början byggnader som anpassats för annan typ av verksamhet än bostäder. I flera fall är det äldre byggnader som stått tomma och varit bristfälligt underhållna. Målet med projektet är att kontroll ska utföras på samtliga boenden i kommunen och generera en bra boendemiljö som inte leder till olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Skjutbanor

Projektet syftar till att sammanställa befintlig information kring tillsynen av skjutbanor med fokus på miljögifter. En gemensam strategi i länet ska tas

fram för hur vi ska genomföra tillsynen på befintliga, nedlagda och nya skjutbanor samt enas kring vilka krav vi som tillsynsmyndighet kan ställa. Inom projektet bör också en utbildning för inspektörerna genomföras.

Projektets mål är att få en gemensam syn i länet kring hur lagstiftningen ska tolkas när det gäller befintliga, nedlagda och nya skjutbanor kopplat till miljögifter.

Incitament för energieffektivisering- Nationellt projekt

Projektet, som är ett nationellt projekt som Energimyndigheten driver, syftar till att öka medvetenheten om möjligheterna med energieffektivisering i små och medelstora företag (SMF). Inom projektet kommer det att pågå några delprojekt som drivs av olika länsstyrelser. Resultatet av dessa kommer att bli ett material som kommer att komma alla tillgodo under den senare delen av projektet. Parallellt med dessa aktiviteter kommer dessutom alla länsstyrelser att jobba med att inventera tillsynsmyndigheternas (kommuner och länsstyrelser) nuvarande arbetssätt med energitillsyn, initiera och driva nätverk för kommuners tillsynspersonal samt att det kommer ske en kartläggning av vilken energieffektiviseringspotential som finns hos länets SMF.

Det övergripande målet är att projektet bidrar till målet om ökad energieffektivitet i små och medelstora företag. Detta kommer bland annat innebära att år 2019 arbetar 1500 små och medelstora företag systematiskt och strukturerat med att minska sin energianvändning.

Bilagor

Bilaga 1.

Beskrivning av tillsynsvägledningsinsatser

Samverkansgrupper

Grupp med representanter från Länsstyrelsen och kommunerna, har som syfte att långsiktigt samordna, utveckla och förbättra tillsynen inom ett visst område. Gruppen har sammanfattat sitt uppdrag och sin arbetsordning i en arbetsplan. Det är miljöcheferna som anmäler deltagare till samverkansgrupperna.

Gruppens uppgift kan handla om att:

- ordna utbildningar/kompetenshöjande insatser,
- ordna handläggarträffar inom sakområdet.
- Samverkansgrupperna har inget planerat avslut till skillnad från projektgrupperna utan arbetet i samverkansgrupperna pågår löpande.
- I länet finns följande samverkansgrupper planerade för år 2017 – 2019:
 - Samverkansgrupp miljöskydd anordnar två handläggarträffar per år.
 - Samverkansgrupp hälsoskydd anordnar en handläggarträff per år.

Handläggarträffar

Med handläggarträff avses en träff för handläggare i länet inom ett visst område eller bransch där alla kommuner inbjuds. Träffarna har som syfte att utbyta erfarenheter, diskutera gemensamma frågor och utbyta information. Länsstyrelsen kan dels vara samordnande men också bidra med stöd och råd på träffen. Länsstyrelsen informerar ofta om aktuella frågor. Kommunernas deltagande utgör stor del av programmet. Följande träffar planeras:

- Vartannat år ordnas länsträff, för alla handläggare, miljöchefer och ibland även politiker som arbetar med miljöbalkstillsyn.
- Inom Miljöskydd ordnas handläggarträffar två gånger per år och inom Hälsoskydd en gång per år. Handläggarträffar ordnas av respektive samverkansgrupp. Det år länsträff anordnas genomförs handläggarträffar en gång per år.
- Inom Efterbehandling av förorenade områden ordnas en handläggarträff per år. Träffen ordnas av sakområdesgruppen. Eventuellt kommer denna träff att slås ihop med handläggarträff miljöskydd.
- Länsstyrelsen anordnar tillsammans med Mälardalen och Gotlands länsstyrelse årligen en utbildning inom förorenade områden.
- Inom Dricksvatten ordnas träffar två gånger per år, vilket sakområdesgruppen ansvarar för.
- Länsstyrelsen tillsammans med kommunerna anordnar 1-2 ggr/år en träff för att diskutera frågor kring små avlopp.
- Inom övriga områden ordnas träffar utifrån behov.

Kommunerna står för värdskapet på handläggarträffarna enligt rullande schema. Värdkommunen deltar i planeringen och då finns möjligheten för värdkommunen att presentera något som de vill lyfta fram från sin kommuns arbete. Vid handläggarträffar inom efterbehandling av förorenade områden brukar även ett fältbesök vid något tillsynsobjekt innefattas.

Tillsynsprojekt och handläggarstöd

Med tillsynsprojekt avses projekt som riktar sig till tillsynsobjekten, det vill säga myndigheterna planerar och gör en tillsynsinsats på sina respektive verksamheter under samma tid. Projektet avslutas normalt sett med en utvärdering/redovisning av projektet.

Projekt som inte omfattar tillsyn benämns handläggarstöd och kan handla om att ta fram rutiner för handläggning, policydokument med mera.

Projekt som genomförs gemensamt i länet skall ha en uppdragsgivare, styrgrupp, projektledare, projektgrupp och en projektplan.

Grupparbetsplats- Miljötillsyn Dalarna

För alla som arbetar med tillsyn, enligt miljöbalken, inom länets kommuner och på Länsstyrelsen i Dalarna finns en gemensam grupparbetsplats, www.miljotillsyndalarna.se. På denna grupparbetsplats läggs all aktuell information ut om arbetsgrupper, utbildningar, träffar med mera. Varje enskild medlem ansvarar för att göra aviseringar (beställning av e-post) på *senaste nytt, handläggarträffar, kurser och seminarier*. I övrigt aviserar man sig på de arbetsområden man arbetar med.

Här samlas även protokoll, material som tas fram i projekt, program, arbetsmaterial, tips, möten med mera. Både kommuner och Länsstyrelsen kan lägga ut information på grupparbetsplatsen. Länsstyrelsen har det övergripande och administrativa ansvaret för grupparbetsplatsen.

Sakområdesgrupper

För flera områden finns inte behov av en särskild permanent samverkansgrupp och inte heller ett uppdrag som kräver en projektgrupp. Trots detta kan det finnas behov av att samverka samt samla erfarenheter och material löpande. För dessa sakområdesgrupper läggs en sida för samverkan upp på grupparbetsplatsen.

Länsstyrelsen bedömer att det finns behov för sakområdesgrupper inom följande områden: Avfall, Dricksvatten, Energi, Förorenade områden, Kemikalier, Miljötillsyn lantbruk, Täkter, Enskilda avlopp och Vindkraft, IED och Värmepumpar. Ingen ändring av planen behövs för att nya sidor för samverkan ska läggas upp.

Bilaga 2.

Arbetsrutin för länsprojekt

Inledning

Efter några års erfarenhet av att driva gemensamma projekt har det uppstått behov av en gemensam beskrivning över hur arbetet ska bedrivas. Det är viktigt att alla som arbetar i projektet vet sina roller och har skaffat sig adekvat utbildning för uppdraget.

Projektorganisation

Hur framtagandet av projektidéer går till framgår av dokumentet ”Rutin för revidering av TVL-plan”.

Alla projekt ska ha en uppdragsgivare, styrgrupp, projektledare och en projektgrupp. I vissa fall kan även en referensgrupp behövas (till exempel sakkunniga eller personer med erfarenhet av liknande projekt). Uppdragsgivare är antingen Länsstyrelsen eller miljöcheferna. För att Länsstyrelsen ska vara med och driva ett projekt är det önskvärt att minst sex kommuner anmäler sitt deltagande i projektet.

Styrgrupp

I styrgruppen ingår några av projektgruppens medlemmars chefer alternativt verksamhetsledare samt i vissa projekt även Länsstyrelsen. Länsstyrelsen ingår alltid i styrgruppen om Länsstyrelsen är uppdragsgivare för projektet. Styrgruppen bör bestå av 3-4 personer. Styrgruppen ska alltid ha en ansvarig person som är sammankallande i styrgruppen och den som ansvarar för kontakten med projektledaren. Medlemmarna bör ha geografisk och storleksmässig spridning. Beslut om deltagande i styrgrupp, projektgrupp, projektledare beslutas med fördel på ett gemensamt miljöchefsmöte. Styrgruppen har bland annat följande arbetsuppgifter:

- Beslutar i projektadministrativa frågor av större betydelse, exempelvis budget och tidsplaner.
- Utser ofta projektledare.
- Följer och stödjer projektarbetet.
- Värderar och diskuterar de förslag som projektgruppen utarbetar.
- Beslutar hur arbetet ska slutföras exempelvis rapport eller PM.

Projektledare

Projektledaren utses antingen vid ett gemensamt miljöchefsmöte, eller av styrgruppen. Projektledaren har bland annat uppgifter som:

- Driva projektet enligt projektplan och tidsplan.

- Vara en ledare och samordna arbetet i projektet.
- Vara kontaktpersonen med styrgruppen.
- Ansvarar för all dokumentation i arbetet.

Projektgrupp

I projektgruppen ingår max 5-6 personer vilket innebär att om fler kommuner deltar i projektet så är inte alla kommuner representerade i projektgruppen. Att delta i en projektgrupp beräknas ta cirka 40-80 timmar (schablon) och att vara projektledare beräknas ta cirka 80-120 timmar (schablon). Det är önskvärt att varje projektgruppsdeltagare (projektledare och projektgruppsdeltagare) antecknar hur mycket tid de lägger i projektorganisationen. Tiden som läggs på själva utförandet av projektet ska inte vara med här, då det är beroende på hur många tillsynsobjekt man har i kommunen. Detta för att vi ska kunna stämma av och se hur mycket tid som går åt att vara projektledare och projektgruppsdeltagare för att förenkla för framtida planering.

Uppdragsgivaren för ett projekt är Länsstyrelsen

I nedanstående text menas följande:

- Miljöchef = den person som bestämmer över projektets resurser i respektive kommun
- TVL-samordnare = den person på Länsstyrelsen som ansvarar för att samordna tillsynsvägledningen.

Länsstyrelsen ansvarar för (ser till att det tas fram och fastställer) projektiden (projektets syfte, inriktning och tidsramar) och Länsstyrelsen tar på sig projektledaruppdraget (förutom i undantagsfall).

TVL-samordnare skickar ut en förfrågan till kommunerna (Miljöcheferna och internt inom Länsstyrelsen) om deltagande i projektet, medverkan i projektgrupp samt styrgrupp. Detta sker för nästkommande års projekt.

Styrgrupp och projektgrupp bildas och projektledare tillsätts. Om många anmäls till projektgruppen så försöker Länsstyrelsen göra ett urval så att projektgruppen blir cirka 5 personer.

Planering av projektet påbörjas och projektledaren tar tillsammans med projektgruppen fram en projektplan. Detta sker normalt sett 1 – 2 kvartal före själva genomförandefasen.

Styrgruppen godkänner projektplanen.

Projektet går in i genomförandefas och projektledaren leder och samordnar projektet. Projektdeltagarna genomför själva projektet. Vid

behov under projektets gång sammankallar projektledaren styrgruppen.

Beroende på projektets omfattning ska projektet resultera i en rapport som publiceras i Länsstyrelsens rapportserie eller Länsstyrelsens PM-serie, detta beslutas av styrgruppen. Detta utförs av projektledare tillsammans med projektgruppen.

Uppdragsgivarna för ett projekt är kommunala miljöchefer

Miljöcheferna ansvarar för (ser till att det tas fram och fastställer) projektiden (projektets syfte, inriktning och tidsramar) och miljöcheferna utser projektledare. Länsstyrelsen tar i normalfallet inte på sig projektledaruppdraget.

TVL-samordnare skickar ut en förfrågan till kommunerna (miljöcheferna och i vissa fall internt inom länsstyrelsen) om medverkan i projektet, medverkan i projektgrupp samt styrgrupp och förslag på projektledare. Detta sker för nästkommande års projekt.

Styrgrupp och projektgrupp bildas samt projektledare tillsätts. Om många anmäls till projektgruppen så gör Länsstyrelsen ett urval så att projektgruppen blir cirka 5 personer.

Planering av projektet påbörjas och projektledaren tar tillsammans med projektgruppen fram en projektplan. Detta sker normalt sett 1 – 2 kvartal före själva genomförandefasen.

Styrgruppen godkänner projektplanen.

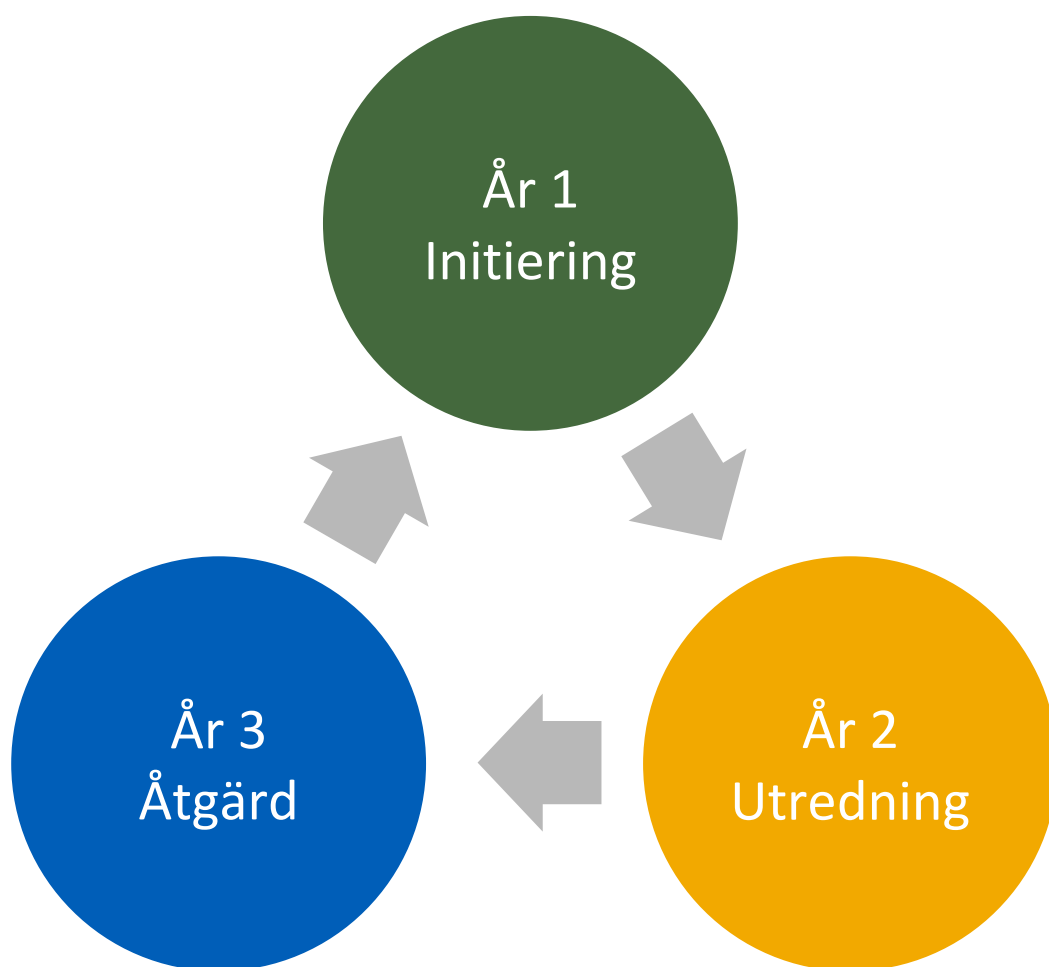
Projektet går in i genomförandefas och projektledaren leder och samordnar projektet. Projektdeltagarna genomför själva projektet. Vid behov under projektets gång sammankallar projektledaren styrgruppen.

Projektledaren tillsammans med projektgruppen sammanställer och skriver en rapport och avrapporterar projektet. Styrgruppen får bestämma om arbetet ska sammanfattas i en rapport eller ett PM.

Länsstyrelserna

Dalarnas, Gotlands, Stockholms, Södermanlands, Uppsala,
Västmanlands och Örebro län

Projektplan för gemensam tillsynsvägledning

Inom föroreningskadade områden

2016-09-01

Projektplan för gemensam tillsynsvägledning inom föroreningsskadade områden

Projektplanen är framtagen av och för Länsstyrelserna i Dalarnas, Gotlands, Stockholms, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län. I projektplanen benämns länen som Mälarlänen. Inom regionen finns 81 kommuner vilket motsvarar knappt en tredjedel av landets kommuner (28 %). Projektplanen har förankrats hos miljöcheferna på respektive Länsstyrelse under augusti 2016. Samarbetet kommer att formaliserats i en skriftlig överenskommelse under hösten 2016.

Förorenade områden är ett komplext arbetsområde och det finns ett ständigt behov av kompetensutveckling, både grundläggande och fördjupad. De utmaningar som finns i arbetet med tillsynsvägledning är bland annat att arbetet spänner över stor bredd av kompetenser; kunskap om föroreningar, juridik, tillsynsmetodik, åtgärdstekniker, bedömning av risker, statistik. Många ärenden är av sällankaraktär som kräver hög kompetens. Det är stor omsättning på personal på miljöförvaltningarna och inspektörerna och handläggarna har olika kunskapsnivåer. Antalet ärenden som hanteras med en kombination av privatfinansiering och bidrag ökar.

Mälarlänen har med framgång genomfört gemensamma tillsynsvägledande insatser under den senaste tioårsperioden. Exempel på aktiviteter är Mälarlänsutbildningen – årligen återkommande, masshanteringsprojektet – 2014-2015 samt plantskoleprojektet 2015 – pågående. För att klara de utmaningar som arbetet med tillsynsvägledning innebär ser Mälarlänen behov av att utveckla det gemensamma arbetet med tillsynsvägledning. Ett gemensamt arbetssätt gör det möjligt att arbeta mer kostnadseffektivt och att erbjuda fler och bättre tillsynsvägledande aktiviteter för kommunerna. Det ger förutsättningar för att öka takten på det privatfinansierade efterbehandlingsarbetet.

Projektplanen beskriver strukturen för Mälarlänens gemensamma arbete med tillsynsvägledning. Syftet med det gemensamma arbetet är att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingsåtgärder med fokus på prioriterade objekt, det vill säga objekt med riskklass 1 och 2. I länen är kommunerna tillsynsmyndighet för större delen av de prioriterade objekten, cirka 70 procent. Den gemensamma tillsynsvägledningscykeln är ett sätt att skapa struktur för och ytterligare effektivisera, utveckla och likrikta arbetet med tillsynsvägledning och tillsynen inom förorenade områden. Planen ligger till grund för länsstyrelsernas

ansökningar om medel för tillsynsprojekt till Naturvårdsverket, via den nationella tillsynssamordnaren. Mälarlänens förhoppning är att arbetet med att ta fram och genomföra och utvärdera de gemensamma utbildningsinsatserna i treårscykeln ska finansieras med statliga bidragsmedel från Naturvårdsverket. Inför varje år arbetar vi fram en detaljerad projektplan med budget.

Det finns en nationell tillsynsvägledningsgrupp för arbetet med förorenade områden. Den leds av den nationella tillsynssamordnaren och består av representanter från några Länsstyrelser. Gruppen arbetar med att ta fram nivåstrategi-uppföljning för tillsynsvägledning på en övergripande nivå.

Nivå - Vad ska det vägledas om?

Strategi - Hur ska det vägledas?

Uppföljning - Ger vägledningen önskat resultat och varför/varför inte?

Mälarlänens gemensamma struktur för tillsynsvägledning är ett exempel på en strategi för hur arbete med tillsynsvägledning kan genomföras. Arbetet i den nationella gruppen och i Mälarlänen sker parallellt. Arbetsgrupperna har en kontinuerlig avstämning med varandra för att ta vara på de kunskaper och idéer som kommer fram i respektive grupp.

Mål och syfte

Syfte

Det huvudsakliga syftet med projektet är att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingsåtgärder med fokus på prioriterade objekt, riskklass 1 och 2.

Länsstyrelserna ska erbjuda tillsynsvägledning av god kvalitet som uppfyller de behov som kommunerna har inom förorenade områden. På så sätt skapas bättre förutsättningar för en jämn och tillräckligt hög nivå på tillsyn i Mälarlänen. Syftet med projektet är att effektivisera, utveckla och likrikta Länsstyrelsernas arbete med tillsynsvägledning och bidra till en stimulerande arbetsmiljö. Projektet ska även bidra till att upprätthålla ett aktivt nätverk mellan inspektörerna som bedriver tillsyn inom föroreningsskadade områden och mellan handläggare som arbetar med tillsynsvägledning inom regionen.

Mål

Det övergripande målet är att takten på antalet privatfinansierade åtgärder, av prioriterade objekt* inom Mälarlänen, ska öka under perioden 2017-2019.

*med prioriterade objekt menas objekt i riskklass 1 och 2 samt branschklass 1 och 2 med status "åtgärd avslutad -uppföljning klar". Hur utdrag ur EBH-stödet ska göras finns beskrivet i bilaga 1.

- Handläggare från 80 % av kommunerna ska ha genomgått någon av utbildningarna som erbjudits fram till 2019.
- Efter varje kurstillfälle ska minst 80 % av deltagarna uppleva att de har ökat sin kompetens för att handlägga ärenden inom förorenade områden

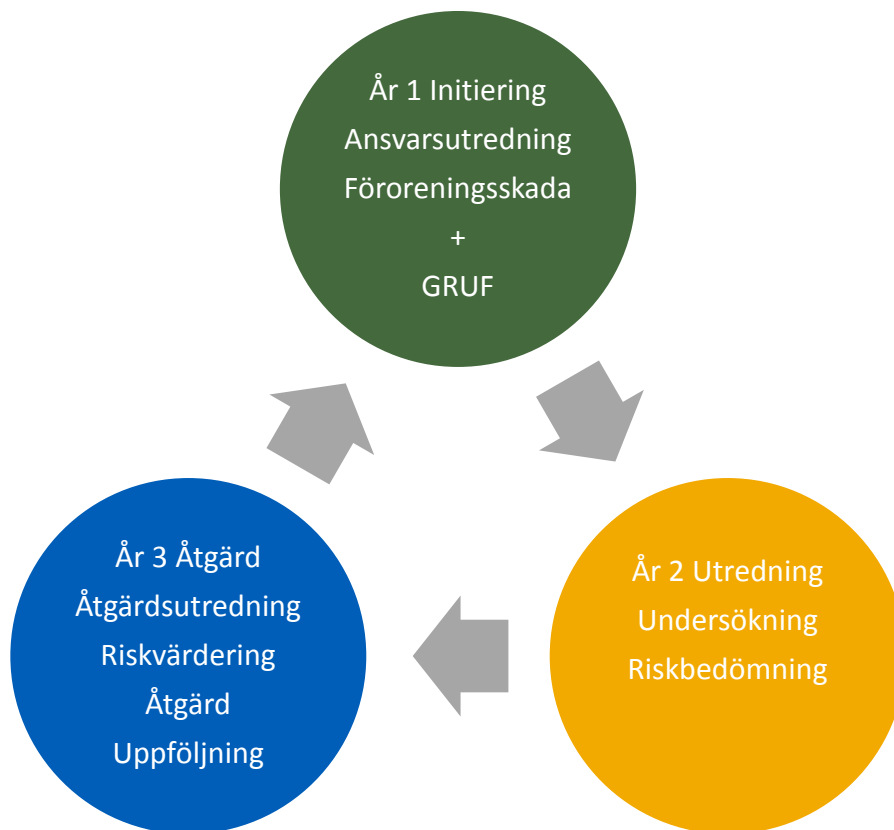

- Aktiviteterna ska vara anpassade till handläggare med olika erfarenhet och kompetens inom området.
- Vid varje insats ska minst 70 procent (5 av 7 län) av länen vara representerade.
- Vid varje insats ska minst 25 procent av kommunerna vara representerade (21 kommuner)

Beskrivning

De gemensamma tillsynsvägledande aktiviteterna är strukturerade i en treårscykel som följer momenten i processen för efterbehandling.

Cykeln startar med en grundläggande utbildning i tillsyn av förorenade områden och följs därefter upp av mer detaljerade utbildningsinsatser i de olika delmomenten i processen från initiering av arbetet med en föroreningskada fram till och med uppföljning av en genomförd åtgärd. Efter tre år börjar cykeln om med ett nytt tillfälle med grundläggande utbildning och så vidare, se figur 1.

Figur 1: Figuren visar cykelns översiktliga teman årsvis

Aktiviteterna delas grovt in i tre olika kunskapsnivåer.

- Basen är GRUF; Grundläggande utbildning i tillsyn av förorenade områden.
- Nästa kunskapsnivå avser ge en fördjupning inom respektive moment i efterbehandlingsprocessen.

Under cykelns första år erbjuds därför utbildningsinsatser inom fasen initiering.

År två respektive tre erbjuds utbildningsinsatser för kommande moment i efterbehandlingsprocessen; Undersöknings- samt Åtgärdsfasen.

Utbildningsinsatserna ska omfatta ett aktuellt ämne per tillfälle. Den relativt korta cykeln på tre år innebär att alla moment i fasen inte kommer att tas upp utan i nästa cykel tas andra moment upp eller ur en annan synvinkel. I tabellen exemplifieras hur två cykler kan variera i innehåll mellan olika år.

Tabell 1: Exempel på hur innehållet för respektive år kan varieras från cykel till cykel

	Första cykeln	Andra cykeln
År 1	Workshop om ansvarsutredning	Mål och strategier för tillsyn av förorenade områden
År 2	Granskning av provtagningsplaner	Beräkningsverktyget för riktvärden
År 3	Seminarium och riskvärdering	Tillsyn under efterbehandlingsåtgärden

Parallellt med utbildningarna inom efterbehandlingsprocessen kommer vägledning i mer specifika frågor att erbjudas. Inriktningen på dessa fördjupade insatser, så kallade ”kryddor”, ska tillgodose behovet av att uppdatera tillsynshandläggarna i aktuella frågor, att fördjupa detaljkunskaperna etc. Exempel på sådana insatser skulle kunna vara utbildningar, seminarier och dylikt om komplicerade föroreningar, statistik, teknikutveckling, ny branschkunskap med mera. I bilaga 1 finns ett underlag för utbildningar och indelning i de olika åren och nivåerna.

Tidplan

Mälardalen planerar att starta upp den första gemensamma cykeln 2017.

Länsstyrelserna planerar för cirka 3-4 utbildningsdagar per år för de olika tillsynsvägledningsaktiviteterna.

Utbildningsformer

Utbildningar kommer att genomföras i olika former.

De flesta utbildningarna kommer att genomföras som seminarium eller workshop. Lämpligt antal deltagare är cirka 30 per utbildningstillfälle. Det ger stora möjligheter till diskussioner och grupparbeten. I dessa fall behöver varje utbildning erbjudas vid två tillfällen, för att tillgodose den efterfrågan som finns

bland kommunerna i regionen. För att hålla nere deltagaravgiften på utbildningarna kan lokaler på länsstyrelserna användas.

Vi planerar att fortsätta genomföra Mälarlänsutbildningen varje år. En utbildning som brukar besökas av cirka 120 handläggare i regionen. Mälarlänsutbildningen är ett forum för att erbjuda både utbildningar för moment i efterbehandlingsprocessen och för så kallade kryddor.

För varje utbildningsinsats utser styrgruppen en projektgrupp som består av länsstyrelsehandläggare. Planering, administration, genomförande och uppföljning av insatsen sköter projektgruppen. Projektgruppen har en mycket viktig roll att planera och genomföra utbildningen, den ska säkerställa att syftet uppfylls och att kunskapen blir tillämpbar i den praktiska tillsynen. Under utbildningarna kommer länsstyrelsernas handläggare att delta och ha en aktiv roll. Vid flertalet aktiviteter kommer extern kompetens att tas in för föreläsningar och genomförande av utbildningsinsatser.

Beskrivning av samarbetet

Mälarlänens framgångsrika arbete den senaste 10-årsperioden har omfattat tillsynsvägledande aktiviteter som Mälarlänsutbildningen – årligen återkommande, masshanteringsprojektet – 2014-2015 samt plantskoleprojektet 2015 – pågående. Efter hand har formerna för samverkan formaliserats alltmer. När plantskoleprojektet startade 2015 dokumenterades en överenskommelse som omfattade arbetsuppgifter och finansiering mellan länen som deltar i projektgruppen. Länen ser ett behov av att ta fram en mer generell överenskommelse som gäller för alla samverkansprojekt mellan Mälarlänen inom efterbehandlingsområdet.

Finansiering

Förhoppningen är att insatserna ska kunna finansieras med bidrag från Naturvårdsverket, varav delvis av särskilda medel för tillsynsprojekt. Det innebär att varje län behöver avsätta medel varje år för utbildningsinsatserna.

Organisation

För varje projekt bildas en projektgrupp med deltagare från minst två av länen som ingår i samverkan. För att uppnå syftet med samverkan ska ansvar för projektledning alternera mellan länen. Projektgruppens uppgift är att driva projekten genom att ta fram projektplan, budget, genomföra projektet samt avrapportera till styrgruppen. Styrgrupp för projekten är samordnare/representant från varje län som ingår i samverkan. Avstämning i projekten görs kontinuerligt genom främst lync/skype-konferenser men även vid fysiska möten.

Projektgrupp

Två länsstyrelser kommer tillsammans att få ansvar för att planera för respektive utbildningsinsats. Detta ansvar kommer årligen att flyttas mellan de olika länen.

Projektgruppen för Mälarlänsutbildningen ser annorlunda ut, den utgörs av en representant från varje länsstyrelse. Detta är ett måste eftersom det är ett större arrangemang.

Styrgrupp

Samordnarna för efterbehandling eller annan utsedd representant vid respektive länsstyrelse utgör styrgrupp.

Överenskommelse

Den i dagsläget gällande överenskommelsen i plantskoleprojektet omfattar fördelning av arbetstid, arbetsuppgifter och resurser. Formerna för en generell överenskommelse kommer att tas fram gemensamt av de län som ingår i samverkan. Frågor som behöver klargöras är bland annat fördelning av resurser i projekten inklusive hantering av förseningar och fördyringar, hur fördelning av projektledarskap och projektdeltagande ska ske samt ansvarsfördelning mellan projekt- och styrgrupp.

Dokumentation

Kursmaterial kommer att tillgängliggöras på EBH-portalen och på länsstyrelsernas hemsidor.

Vi kommer att jobba aktivt med att se över formerna för dokumentation och spridning av kursmaterial. För att tillgängliggöra materialet för andra län i sin tillsynsvägledning och för kommunernas handläggare. Nya former kan vara till exempel webinarium och youtube.

Uppföljning

Regelbunden uppföljning och utvärdering av Länsstyrelsernas insats kommer att genomföras. Uppföljningen ska omfatta varje individuell tillsynsvägledningsaktivitet och strukturen för den gemensamma cykeln. Uppföljningen utgår från mål som är satta. Initialt är det viktigt att följa upp vårt arbetssätt för att kunna genomföra ändringar som förbättrar det ytterligare.

Uppföljning utförs regelbundet efter varje insats, efter varje år och efter varje fullföljd cykel.

Uppföljningen anpassas efter vad som ska följas upp, beroende på målens formulering.

De län som ansvarar för en insats ansvarar också för att initiera och genomföra uppföljningen. För övergripande uppföljning ansvarar styrgruppen för att initiera och eventuellt utse utförare.

Utvärderingarna kommer att ligga till grund för planering och framtagande av varje ny cykel respektive aktivitet.

Utdrag ur EBH-stödet

För att följa upp det övergripande målet att takten på privatfinansierade åtgärder ska öka så används EBH-stödet som underlag. För att ha ett utgångsvärde för uppföljningen så ska varje län göra ett utdrag i december 2016.

Utdraget görs enligt följande:

1. Gå in på objektsrapport
2. Välj riskklass 1 och 2 objekt
3. Välj primär bransch – alla
4. Klicka i visa kolumner – alla
5. View report
6. Spara som excelfil
7. Markera hela dokumentet, välj fliken data, välj filter
8. Välj kolumnen status i excelfilen, klicka på filtret, välj status ”åtgärd avslutad-uppföljning genomförd”

Listan omfattar riskklass 1 och 2 samt branschklass 1 och 2.

Branschklass 1 och 2 bedöms som prioriterade objekt t.ex. drivmedelshantering (inklusive objekt åtgärdades inom Spimfab-projektet).

Bilagor

1. Underlag med utbildningar indelade efter år i cykeln och kunskapsnivå.

Utbildningar i tillsynsvägledning indelade i år och kunskapsnivå

Framtagen av samordnarna i Mälarlänen i november 2015

	GRUF (grund)	Bas enligt EBH-processen	Krydda (fördjupning, nytt, aktuellt)
Initiering år 1 tillsammans med GRUF	Utgångspunkterna	Ansvarsutredning 1	Förorenade byggnader
Föroreningsskada	Tillsynsansvar		Sediment
Ansvarsutredning	Roller (bidrag) Mål och strategi		Uppdatering nya rättsfall/domar Branscher (deponier, gruvor) Mark- och vattenkemi Föroreningar/föroreningstyper (klorerade lösningsmedel, PFAS) Ansvarsutredning steg 2
Utredning år 2	Mätbara åtgärds mål	Provtagning (strategi, metod, representerbarhet)+laboratorieanalyser+statistik. Föroreningar, olika provtagningsmetoder och analyser.	Lakteter
Undersökning			Ånginträngning
Riskbedömning		Riskbedömning-Riktvärdesmodellen-avsteg	Markmiljöskydd Föroreningar/föroreningstyper (klorerade lösningsmedel, PFAS) Miljökvalitetsnormer Statistik Riktvärdesmodellen Riskbedömning
Åtgärd år 3		Åtgärdsutredning -åtgärds metoder Riskvärdering	Länsvatten
Åtgärdsutredning		§28-anmälan granskning och handläggning	Åtgärds metoder
Riskvärdering		Beslutsformulering, egenkontroll, masshantering	
Förberedelser/projektering		Tillsyn under saneringsentreprenaden	
Åtgärd		Miljökontroll/Uppföljning	
Uppföljning/Dokumentation		Avslut, inskrivningsmyndigheten, dokumentation	
Miljökontroll			

